

Spiekerskorner

Tips voor het gebruik van video in de klas

Jan Van Maele & Rita Devos hebben het in hun bijdrage over het gebruik van video in de talenklas. Natuurlijk kan dit medium net zo goed bij andere vakken gebruikt worden. Maar waar moet ik als leerkracht rekening mee houden als ik mijn leerlingen regelmatig een stukje video wil voorschotelen? Uit een rijk gedocumenteerde presentatie van Ronald Sledsens over het gebruik van video in de klas distilleerden we een aantal tips die voor zowel taal- als zaakvakleerkrachten nuttig kunnen zijn.

VONK-redactie

Het gebruik van video in de klas biedt enerzijds het voordeel dat je levensechte, rijk gedocumenteerde beelden naar de klas kan halen die nu eenmaal onmogelijk vervangen kunnen worden door alleen maar woorden. Anderzijds bestaat ook het gevaar dat de video inefficiënt gebruikt wordt. Denk maar aan de video als tijdvulling, manipulatie van leerlingen door video, het 'doubluregevaar' (de hele les voorkauwen of nadoen vooraleer of nadat men de video vertoont),... Het is duidelijk dat een beetje oefening nodig is want slechte voorbereiding of gebrekkige technische kennis doen kostbare lestijd verloren gaan.

Tip 1

Zelf heb je je videofragment waarschijnlijk vooraf heel indringend bekeken, maar hou er

rekening mee dat je leerlingen het voor de eerste keer zien. Kijken is trouwens een complexe gedraging die een hoge vaardigheid veronderstelt. Kijken is een selectief proces. Reeds op het niveau van de waarneming gebeurt een selectie: ons oog is scherp ingesteld op een plaats op het scherm. Wat daar gebeurt, nemen we precies waar, wat elders gebeurt, nemen we minder nauwkeurig op of zelfs helemaal niet. We geven ook niet voortdurend evenveel aandacht. Gedurende een langere film gebeurt het dat we minuten lang inwendig pauzeren en zeer weinig geconcentreerd kijken. Ook in functie van de tijd selecteren we dus. De 'selectie' van een goed en geoefend kijker is uitgebreider en accurater; hij haalt uit de beelden de essentiële en nagenoeg volledige informatie. De vergelijking met lezen ligt voor de hand. Kijken moet trouwens ook

methodisch begeleid worden. Leren kijken is even nodig vandaag als leren lezen.

neer ze niet meer kunnen volgen, haken ze af en vervallen ze in passief kijkgedrag.

Tip 2

Video is eigenlijk altijd eenrichtingsverkeer: de communicatie verloopt in eerste instantie van de zender naar de ontvanger. Je moet als leerkracht dit eenrichtingsverkeer altijd ombuigen tot dialoog, met het beeld, met de groep en met jezelf als leerkracht.

Tip 3

Video is altijd indirect: er is geen rechtstreeks contact tussen zender en ontvanger. Er kunnen jaren verlopen tussen het formuleren van de boodschap en het ontvangen ervan door de leerlingen in de klas. Je hebt als leerkracht de opdracht om waar nodig die kloof in tijd en ruimte te overbruggen bij de inleiding. Je mag bijvoorbeeld niet veronderstellen dat het historisch besef van de leerlingen groot genoeg is om de dingen te kunnen plaatsen. Soms is de afstand in de tijd te groot geworden en kunnen documenten gewoon niet gebruikt worden.

Tip 4

De beelden hebben een eigen ritme dat vrijwel nooit dat van de leerling is. Dit betekent dat ze meestal te snel gaan wanneer het de bedoeling is dat een video vooral cognitieve kennis meebrengt. Als de leerlingen moeten noteren tijdens de videovertoning moet je ervoor zorgen dat de te noteren informatie goed gespreid ligt zodat hun aandacht niet verzwakt of de vertoning niet telkens dient stopgezet. Zorg er ook voor dat eventuele vragen zo gesteld zijn dat de leerlingen rustig kunnen kijken met intervallen waarin minder intellectuele denkkracht nodig is. Wan-

Tip 5

Beeldtaal is complexer dan verbale taal: wij kunnen nooit helemaal inschatten wat de leerling ziet en niet ziet. Dat zal voor alle leerlingen verschillend zijn. Beelden doen ook meer dan verbale taal een beroep op connotatie (onderliggende betekenis). Het beeld heeft een eigen zeggingskracht waarover het woord niet beschikt en omgekeerd kan een woord verheldering brengen op een wijze die het beeld niet aankan. Je moet als leerkracht nagaan of de denotaties (vastliggende betekenissen) voldoen, duidelijk gezien en begrepen zijn, maar je dient ook eventuele connotaties te inventariseren.

Tip 6

Zelf ben ik voorstander van een uiterst beperkt maar doelmatig videogebruik. Ik opteer vrijwel nooit voor video's die in de tijd lesoverschrijdend zijn, want aanpakken is moeilijk en zeker bij de bespreking achteraf gaat er veel tijd verloren. Producten van maximaal een half uur als het kan, dat lijkt me ook de beste tijdsspanne voor de leerlingen om hun aandacht gaande te kunnen houden. Maar nog beter vind ik het om een heel kort fragment te tonen uit een geheel, omdat je dan het voordeel hebt dat je de kern kan laten zien. Bovendien kan je illustraties gebruiken uit documenten die voor het overige niet bruikbaar zijn of de aandacht te veel van de kern zouden afleiden. Werk je met verschillende fragmenten, laat ze dan na elkaar monteren op een videoband. Zo voorkom je heel wat gewissel en heen- en weergespoel die de aandacht doen verslappen.

Tip 7

Schat je leerlingpubliek goed in wat leeftijd, geslacht, sociale herkomst, gelovige betrokkenheid, intelligentie,... betreft. Voor de eerste en de tweede graad secundair is een ver-

haal beter dan een documentaire. Dat geldt ook voor het bso. Voor de derde graad kan je heel goed werken met een stukje uit een film of uit een praatprogramma.

Ronald Sledsens
p/a Noorderlaan 108
2030 Antwerpen

T U S S E N D O O R

*De kunst van het effectief communiceren schuilt
in een combinatie van traditionele en nieuwe media.
Prof. dr. F.J. Groebel*

De Handelshogeschool Antwerpen organiseert op **woensdag 22 september 1999**
de tweede studiedag *Bedrijfscommunicatie*. Het thema van de studiedag is

**Nieuwe media en gevestigde kanalen
in de Nederlandse en Vlaamse bedrijfscommunicatie**

Key-note speakers zijn Prof. dr. Frieda Steurs (Katholieke Vlaamse
Hogeschool Antwerpen)
en Prof. dr. Jan Renkema (KUBrabant te Tilburg).

Doelstelling van de studiedag is een platform bieden voor Nederlandse en
Vlaamse onderzoekers verbonden aan universiteiten of hogescholen die zich met
zakelijke communicatie bezighouden. Dit onderzoek moet zowel interessant zijn
voor de onderwijswereld als voor de bedrijfswereld.
Het moet (dus) een praktisch-buikbaar karakter hebben.

Voor meer informatie:
bezoek <http://www.hha.be/studbedr.htm>.